

Column

Opvolging

Als ik een willekeurig historisch epos mag geloven, of de geschiedenis over vroegere koninkrijken, dan vertonen die op het gebied van troonsopvolging gelijkensissen met tuinbouwbedrijven anno nu. In beginsel nam de zoon het koninkrijk over: kijk naar prins Charles in Engeland, wachtend en wachtend. Is er geen troonsopvolging voorhanden, dan werd er steun gezocht bij bevriende koninkrijken. Kijk naar de Europese koninkrijken tussen 1000 en 2000 na Christus. Hier en daar werd er zelfs wat uitgehuwelijkt en het koninkrijk kon weer vooruit, al dan niet als onderdeel van een nog groter koninkrijk. Tussendoor moest het rijk worden verdedigd tegen vijandige invallen.

In de glastuinbouw was het standaard dat de zoon het bedrijf overnam. Was er geen bedrijfsopvolging, dan werd er gekeken naar bevriende relaties voor het aangaan van een samenwerking, een fusie en/of een overname, waarna de onderneming weer vooruit kon. Voor zover mij bekend, werd en hoeft er daarvoor niet te worden uitgehuwelijkt. Wel zijn er genoeg succesvolle bedrijven waarbij de tuinte was gezegend met dochters en na verloop van tijd de aangevroude schoonzonen het familiebedrijf hebben voortgezet.

En moet de onderneming tussen-door worden verdedigd? Weliswaar moet de onderneming concurreren blijven en blijven ontwikkelen, maar verdedigen? Kan je je verdedigen tegen een almaar groter wordende buurman, waarbij de kans groot is dat hij op een dag voor de deur staat om jouw tuin te kopen? Sommigen willen niets liever, zodat er een win-situatie kan ontstaan. Anderen willen - terecht - dan wel ergens anders opnieuw kunnen beginnen en doortuinen, werkend aan hun eigen koninkrijk.

En hoe hangt de vlag er bij nu er steeds minder bedrijfsopvolgingen van ouder(s) op kind(eren) plaatsvinden? De komende jaren zullen nog steeds en zelfs steeds meer tuinters zoeken naar opvolging, alleen of misschien wel in gezamenlijk verband. Uiteraard zijn er nog andere kwekers die willen samengaan o.c. willen groeien door overnames. Maar wat als die er niet zijn, of de klik er niet is om verder te praten over een samenwerking? Welke partijen kunnen dan nog worden benaderd met een goede propositie? Moeten we verticaal in de keten zoeken, bij toeleveranciers en/of afnemers? Of moeten we het geluk zoeken buiten de sector bij (private equity-)partijen uit binnen- en buitenland. Er wordt op dat vlak wel geïnvesteerd, maar dat is iets anders dan (mee) ondernemen.

Op verdelingsvlak is dat echter al jaren gewoon met bijvoorbeeld Dümmen Orange en eind 2018 Royal van Zanten. In hoeverre dergelijke achterliggende partijen een stap verder in de keten willen en durven zetten, zal de toekomst uitwijzen. Dat dat tot nu toe nog niet heel veel plaatsvindt, is impliciet ook een compliment aan al die tuinters. Maar goed, daar koop je weer geen opvolging voor.

Frank Hordijk,
advocaat Cees Advocaten

Colofon

Deze pagina valt onder redactionele verantwoordelijkheid van Glastuinbouw Westland. Advertentieverkoop: Uitgeverij West Media bv, telefoon 0174-624212.

Contact
Bestuur Glastuinbouw Westland
Jacco Vooijs: voorzitter
telefoon: 06-10358391
Follow me on twitter @VooijsWestland
Hans van Geest: regio ondersteuner
Marjolein Elgers: bestuurlijk secretaresse. U kunt de bestuursleden bereiken via het secretariaat: telefoonnummer: 085-0036400 e-mail: info@glastuinbouwwestland.nl website: www.glastuinbouwwestland.nl

Relatiebeheerders
Jos van Kester: 06-46216729
Meldpunt Herstructureren
Kees Duijvestijn: 06-50684311
Ab van Marrewijk: 06-39639131

Ondernemers Klankbord
www.ondernemersklankbord.nl
070-3490600

ondernemersklankbord
erfaren kijk op zaken

Meld u aan voor het PlantgezondheidEvent

Glastuinbouw Nederland en de Business Unit Glastuinbouw van Wageningen University & Research organiseren op donderdag 21 maart voor de tiende keer het PlantgezondheidEvent. Marjolijn Sonnema, directeur-generaal bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is keynote speaker. Marjolijn Sonnema deelt de nieuwe visie van LNV op het gebied van gewasbescherming. Hoe past de glastuinbouw binnen de kringlooplandbouw van LNV en hoe kunnen wij samenwerken en richting geven aan de circulaire kas? Een bijzondere spreker, die u niet wilt missen.

Ontwikkelingen 10 jaar Plantgezondheid

Sjaak van der Tak, voorzitter Glastuinbouw Nederland, bespreekt de ontwikkelingen die de afgelopen 10 jaar zijn gemaakt in plantgezondheid en geeft een doorkijk naar de toekomst en de ambitie van de glastuinbouw in 2030. Hebben wij dan resistente gewassen middels nieuwe verdelingstechnieken, communiceren wij met planten over hun weerbaarheid en staan onze kassen vol met high tech?

Ondernemersdebat Zuid-Holland op 18 maart

Op 20 maart vinden de verkiezingen plaats voor Provinciale Staten en voor de waterschappen in Nederland. Ook voor glastuinbouwondernemers zijn dit belangrijke verkiezingen. Op 18 maart vindt daarom een ondernemersdebat plaats tussen 15.30 en 18.30 uur in Delft.

Voor de glastuinbouwsector zijn deze verkiezingen van groot belang. Op het gebied van ruimtelijk beleid, bereikbaarheid, bodembeleid en energie-initiatieven zijn de provincies voor de glastuinbouw een belangrijke partner. Voor veel glastuinbouwbedrijven zijn water, bodem en energie niet alleen omgevingsfactoren, maar ook onlosmakelijk onderdeel van de bedrijfsprocessen. De provincies zijn onder meer belangrijk als het gaat om bodembeleid en ondersteuning van duurzame energie-oplossingen, het stimuleren van bereikbaarheid, maar ook als het gaat om het ontsluiten van Europese subsidies. Goed ruimtelijk beleid met voldoende perspectief voor zowel verspreid liggend glas als voor bedrijven in de concentratiegebieden schept investeringszekerheid voor u.

Varend Corso 2019

2, 3 en 4 augustus is de 22e editie van het Varend Corso Westland. Zoals gebruikelijk wordt op vrijdag de Rijnmondroute gevaren, langs onder meer De Lier, Schipluiden en Maasvluis. De tweede dag is de Westlanddag: een echte thuiswedstrijd voor het corso. Op zondag worden onder meer Midden-Delfland en Delft door de steer bezocht.

Het thema voor 2019 is WOW! Het

Gezonde weerbare planten en het ecosysteem

Gezonde weerbare planten en het ecosysteem in de circulaire kas staan centraal tijdens dit PlantgezondheidEvent. In korte posterpresentaties en interactieve workshops wordt u bijgepraat over de recente onderzoeksresultaten en praktijkvoorbeelden die ons verder op weg helpen naar een circulaire kas. U wordt geïnformeerd over nieuwe ziekten en plagen en methoden om deze te voorkomen. Bovendien bespreken we de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van biologische bestrijding, precisie gewasbescherming, plantweerbaarheid en worden weerbare teeltsystemen toegelicht. In samenwerking met Plantum wordt nader ingegaan op resistentie veredeling.

Programma en aanmelden

Meld u snel aan voor dit 10-jarige jubileum. Aanmelden en het volledige programma bekijken kan via de website van Glastuinbouw Nederland www.glastuinbouw Nederland.nl. Deze bijeenkomst is mede mogelijk gemaakt door de Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen.

Ondernemersdebat VNO-NCW West

Kom naar het ondernemersdebat op 18 maart en laat u informeren over wat de kandidaten voor de Provinciale Statenverkiezingen in Zuid-Holland u te bieden hebben. Het ondernemersdebat staat onder de scherpe en deskundige leiding van Martijn de Greve, bekend van diverse radioprogramma's bij BNR en WNL.

Aanmelden

U kunt zich aanmelden door een mail te sturen naar ondernemersdebat2019@vno-ncwest.nl. Dit ondernemersdebat is alleen te bezoeken voor leden van Glastuinbouw Westland.

Meer informatie

Kijk voor meer informatie over de Provinciale Statenverkiezingen in Zuid-Holland op de website: www.zuid-holland.nl/overons/provinciale-stem/. Daar vindt u onder andere een stemwijzer om u te helpen uw keuze te maken.

Bron: Varend Corso

Staatssecretaris Paul Blokhuis in gesprek met bedrijfsleven over jongeren op goed gewicht

Vrijdag 15 februari vond in Tomatoworld het 'Jongeren op goed gewicht' partnerontbijt plaats. Staatssecretaris Paul Blokhuis, Jacob Seidell, hoogleraar en hoofd van het Instituut voor Gezondheidswetenschappen en voormalig Nederlands langebaanschaatser Erben Wennemars gingen in gesprek met het bedrijfsleven met als doel samen aan de slag te gaan om zoet, zout en vet te reduceren.

Dubbele ziekte last

"Het terugdringen van ongezonde voeding is zeer nodig want veel mensen hebben dubbele ziekte last: overgewicht en ondervoeding. En dit is de grootste bedreiging van de toekomst", zegt Jacob (Jaap) Seidell. De wil en de noodzaak zijn uitgesproken door supermarktketens Albert Heijn en Aldi, Friesland Campina, Spadel en Unilever. Heikel punt voor het bedrijfsleven is het spanningsveld tussen winst en maatschappelijke betekenis. "Deze

Nieuwe burgemeester maakt kennis met Westlandse glastuinbouw

Van links naar rechts: Rob Baan, Ine Prins, Jacco Vooijs, John Potters, John Overgaag, Aad van der Knaap, Steef van Ruyven, burgemeester Bouke Arends, wethouder Karin Zwinkels, Mike van Santen.

Op uitnodiging van Glastuinbouw Westland bracht burgemeester Bouke Arends samen met wethouder Karin Zwinkels op donderdag 21 februari een bezoek aan drie glastuinbouwondernemingen in Westland.

De kennismaking startte bij potplantkwekerij KP Holland in Naaldwijk. Het gezelschap bezocht hier onder meer de eigen verdelingsafdeling. Vervolgens werd koers gezet naar Vreugdenhil Young Plants in De Lier. Daar werd onder andere stilgestaan bij het consumentenconcept Pick & Joy. Het derde bedrijf dat op het programma stond was chrysantkwekerij Arcadia in De Lier. Chef Robert van Koppert Cress verzorgde de gezonde groene lunch op het pad tussen het gewas.

Westland als vestigingslocatie

Met het bezoek aan de drie verschillende bedrijven kreeg burgemeester Arends een goed beeld van de bloeiende sector. Gedurende de bezoeken en de lunch werd een aantal belang-

rijke thema's besproken. De rode draad in de gesprekken met de ondernemers was dat men bewust kiest voor Westland als vestigingslocatie. Ook bij groei van het bedrijf kijken ondernemers vooral naar mogelijkheden om dat in gemeente Westland te realiseren. Daarvoor werd een scala aan redenen genoemd: van de nabijheid van de handel en andere ketenpartners, beschikbaarheid van vakbekwaam personeel tot aan het sterke innovatieve karakter van de regio. In dat kader werd gewezen op het belang van een sterk World Horti Center, wat wordt gezien als bron van nieuwe ontwikkelingen en innovatie door de koppeling van onderwijs, kennisinstellingen en bedrijfsleven.

Arbeid & Energie

De huisvesting van medewerkers, zowel vaste als tijdelijke, was een belangrijk gesprekstema. De beschikbaarheid van voldoende personeel op verschillende niveaus is van groot belang voor de continuïteit en verdere ontwikkeling van de bedrijven.

De bedrijven koppelen ook de potentie om op het gebied van energie te verduurzamen aan een sterk glastuinbouwcluster. Verduurzaming is in een buitengebied veel lastiger dan in een sterk glastuinbouwgebied waar collectieve voorzieningen aangelegd kunnen worden. Daarvoor is schaal-grootte vaak een randvoorwaarde. Westland biedt dat.

Plantgezondheid

Naast de lokale en regionale thema's kwamen ook algemene vraagstukken voorbij, zoals het thema plantgezondheid. Alle ondernemingen zetten in op biologische en geïntegreerde gewasbescherming. De ondernemers gaven aan dat het onmisbaar is om terug te kunnen vallen op de 'medicijnkast', in geval dat bijsturing noodzakelijk is. Uiteindelijk staat een gezond gewas voorop en zolang alleen groene middelen niet volstaan, zijn chemische middelen nodig.

Kwaliteit huisvesting voor buitenlandse werknemers steeds belangrijker

Voor buitenlandse werknemers wordt de kwaliteit van huisvesting een steeds belangrijker argument om in de glastuinbouw te komen en te blijven werken. De huisvesting moet dan natuurlijk wel in orde zijn. Wilt u als glastuinbouwondernemer de kosten voor huisvesting kunnen inhouden op het loon van de werknemer, dan zijn er voorwaarden waar u aan moet voldoen. Eén van deze voorwaarden is dat de huisvesting gecertificeerd is. Daarom heeft LTO Nederland met andere Glastuinbouw Nederland, de gelieerde vaktechnische organisaties en werkgevers- en werknemersorganisaties CNV en FNV het vrijwillig Agrarisch Keurmerk Flexwonen opgezet.

Nieuwe verdelingstechnieken

Nieuwe verdelingstechnieken kunnen helpen om producten eerder op de markt te krijgen en om nieuwe en sterkere variëteiten te ontwikkelen. Door een recent EU-besluit worden technieken in Nederland verboden die elders in de wereld wel toegelaten zijn. Hierdoor kunnen verdelers behouden hun verdelingsprogramma's te verplaatsen of anders in te richten. Daardoor komt Nederland op een achterstand te staan, met alle risico's van dien.

Alle aanwezigen waren onder de indruk van het innovatieve ondernemerschap bij de bezochte bedrijven. Burgemeester Arends benoemde in zijn dankwoord dat hem duidelijk is geworden dat voor een economisch sterk Westland een sterke glastuinbouwsector van groot belang is.

U vindt alles over het Agrarisch Keurmerk Flexwonen op de pagina www.werkgeverslij.nl/flexwonen. Als u vragen heeft kunt u contact opnemen met Werkgeverslij Land- en tuinbouw via telefoonnummer 088 - 888 66 88 of info@werkgeverslij.nl.

Werkgeverslij Land- en tuinbouw

Om werkgevers in de sector maximaal te kunnen ondersteunen op het gebied van een correcte uitvoering van de cao, afdracht van premies en andere juridische zaken heeft Glastuinbouw Nederland met andere organisaties de Werkgeverslij Land- en Tuinbouw opgezet. Dit wordt betaald met de premie die glastuinbouwondernemers jaarlijks aan Coland betalen.

Bijeenkomst JOGG met Jacob Seidell, Erben Wennemars, Paul Blokhuis bij Tomatoworld.

Foto: PR

SANTEN & GASILLE
MAKELAARS

De makelaars met een andere aanpak

- Aan- en verkoop
- Reconstructie
- Onteigening
- Taxatie en advies

DE LIER 0174-511300

SANTEN-GASILLE.NL